

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 67/02

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte na neverejnom zasadnutí 2. októbra 2002 prerokoval sťažnosť A. B., bytom M., zastúpenej advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu v Michalovciach v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 645/98, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo A. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na to, aby jej záležitosť bola prejednaná v primeranej lehote, podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu v Michalovciach v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 645/98 bolo porušené.

2. Okresnému súdu v Michalovciach p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 645/98 konal bez zbytočných prietáhov.

3. A. B. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie vo výške 150 000 Sk (slovom: jedenstopäťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Michalovciach p o v i n n ý jej vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

Sťažnosť a stanovisko Okresného súdu v Michalovciach

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. januára 2002 doručená sťažnosť A. B., bytom M. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorým namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov v konaní vedenom na Okresnom súde v Michalovciach (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 10 C 645/98.

Dňa 29. októbra 1991 podala sťažovateľka spolu s ďalším žalobcom proti Poľnohospodárskemu potravinárskemu družstvu M. návrh na majetkovo-právne vysporiadanie, v ktorom sa domáhala okrem iného aj uzatvorenia dohody o nájme na poľnohospodárske pozemky, ktoré boli užívané odporcom.

Rozsudkom okresného súdu č. k. 9 C 1173/91-84 z 2. júla 1993 súd uložil Poľnohospodárskemu potravinárskemu družstvu M. zaplatiť navrhovateľom sumu 670 027 Sk do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia, v prevyšujúcej časti súd nárok navrhovateľov na náhradu za zničené nehnuteľnosti zamietol s tým, že nároky navrhovateľov na náhradu za živý a mŕtvy inventár a o povinnosti uzatvoriť nájomnú zmluvu vylúčil na samostatné konanie.

Podaním z 30. decembra 1996 sťažovateľka požiadala súd o rozhodnutie vo veci. Okresný súd rozsudkom č. k. 10 C 469/94-120 z 26. júla 1996 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 12 Co 573/96-154 z 27. januára 1998 rozhodol o druhom nároku žalobcov a nárok žalobcov na zaplatenie nájomného za užívanie poľnohospodárskej

pôdy (išlo o upresnenie pôvodného nároku na povinnosť uzavrieť zmluvu o nájme) vylúčil na samostatné konanie.

Listom z 20. januára 1997 odporca odpovedal na urgenciu sťažovateľky. Prihláškou zo 6. apríla 1998 sťažovateľka prihlásila svoju pohľadávku voči úpadcovi. Podaním z 8. júna 1998 sťažovateľka doplnila svoj návrh. Listom z 5. novembra 1998 sťažovateľka podala urgenciu vo veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 10 C 469/94. Uznesením okresného súdu sp. zn. 10 C 645/98 z 25. januára 1999 súd pripustil, aby na strane žalovaných v 2. rade vstúpilo do konania Agropotravinárske družstvo M.. Dňa 28. apríla 1999 podala sťažnosť sťažovateľka predsedovi Krajskému súdu v Košiciach. Na sťažnosť sťažovateľky Krajský súd v Košiciach odpovedal oznámením sp. zn. Spr 11061/99 z 25. mája 1999. Žiadosťou z 28. decembra 1999 sťažovateľka žiadala JUDr. G. D., správcu konkurznej podstaty, o predloženie dokladov. Oznámením sp. zn. Spr 11184/99 z 21. januára 2000 Krajský súd v Košiciach oznámil sťažovateľke, že boli dané pokyny na ďalší postup v prípade zistení neodôvodnených prietáhov zo strany správcu konkurznej podstaty. Sťažovateľka podaním z 28. januára 2000 sa opätovne dožadovala odstránenia prietáhov v konaní. Prípisom z 1. februára 2000 okresný súd oznámil, že v danej veci došlo síce k dlhému vybavovaniu veci, čo však nebolo spôsobené výlučne zo subjektívnych dôvodov. Listom zo 17. februára 2000 Krajský súd v Košiciach sp. zn. Spr 11184/99 oznámil meno nového správcu. Krajský súd v Košiciach listom sp. zn. Spr 11184/99 z 9. mája 2000 odpovedal na sťažnosť sťažovateľky. Listom z 2. júna 2000 adresovaným Krajskému súdu v Košiciach sa sťažovateľka dožadovala konania vo veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 10 C 645/98. Krajský súd v Košiciach listom z 27. júla 2000 oznámil, že postupuje sťažnosť na vybavenie predsedovi okresného súdu. Okresný súd oznámil listom z 1. augusta 2000, že spis je na Krajskom súde v Košiciach z dôvodu rozhodovania o námietke zaujatosti vo veci konajúceho sudcu. Dňa 16. augusta 2000 oznámil okresný súd, že na majetok žalovaného v 1. rade bol vyhlásený konkurz, čím došlo k prerušeniu tohto konania a v spore je možné pokračovať len so súhlasom správcu konkurznej podstaty. Sťažovateľka sa opätovne domáhala konania vo veci listami z 13. septembra 2000 a z 28. novembra 2000. Dňa 18. decembra 2000 oznámil JUDr. P. Č.,

že bol ustanovený za nového správcu konkurznej podstaty Poľnohospodárskeho potravinárskeho družstva M. (ďalej len „správca konkurznej podstaty“).

Dňa 20. decembra 2000 oznámil okresný súd, že vo veci možno konať len po skončení konkurzného konania na majetok Poľnohospodárskeho potravinárskeho družstva M. alebo od vyslovenia súhlasu správcu konkurznej podstaty. Sťažovateľka listom z 21. decembra 2000 doplnila svoj návrh a oznámila, že trvá na podanom návrhu. Dňa 9. februára 2001 sťažovateľka požiadala opätovne správcu konkurznej podstaty o stanovisko. Listom z 9. februára 2001 sťažovateľka predložila okresnému súdu stanovisko - vyjadrenie správcu konkurznej podstaty z 12. marca 2001. Sťažovateľka 26. marca 2001 spresnila svoj návrh na majetkové vysporiadanie. Okresný súd vo veci sp. zn. 16 C 645/98 nariadil termín pojednávania na deň 16. júl 2001, na ktorom však vo veci nerozhodol, pretože na pojednávaní došlo len ku rozšíreniu návrhu vo veci samej.

Okresný súd sa k sťažnosti vyjadril tak, že nesúhlasí s jej obsahom, pretože vec sťažovateľky je právne a skutkovo komplikovaná. V čase po prijatí zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov neexistovala žiadna judikatúra, sťažovateľka nebola zastúpená právnym zástupcom, ktorý by ovládal túto problematiku, a navyiac sťažovateľka spojila viaceré nároky do jednej žaloby. Okresný súd poukázal aj na to, že pôvodne sťažovateľka žalovala o ochranu iného nároku (chcela uzavrieť dohodu na užívanie poľnohospodárskej pôdy). Ďalej okresný súd argumentoval jeho postup v súdnom konaní.

Okresný súd predložil prehľad úkonov vo veci sťažovateľky. Podľa prehľadu úkonov súdu v tejto veci sa o nároku sťažovateľky rokovalo na pojednávaní len 19. augusta 1992. Ostatné úkony sa týkali len vylúčenia tejto veci pod samostatnú spisovú značku, upresnenia žaloby a štúdia a prípravy pojednávania v roku 1998. Pojednávanie nariadené na 20. januára 1999 bolo odročené pre úmrtie správcu konkurznej podstaty. Pojednávanie konané 16. júla 2001 tiež nemalo meritórny význam, došlo len k rozšíreniu návrhu o ďalší nárok.

Na základe uvedeného sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd vyslovil, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 645/98 bolo porušené jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a právo na to, aby jej záležitosť bola prejednaná v primeranej lehote, podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Požiadala, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 645/98 konal bez zbytočných prietáhov. Napokon navrhla, aby ústavný súd jej priznal primerané finančné zadostučinenie vo výške 500 000 Sk. Sťažovateľka neuplatnila náhradu trov konania.

Obaja účastníci súhlasili s upustením od ústneho pojednávania.

K právomoci ústavného súdu pred 15. februárom 1993

Konanie vo veci návrhu sťažovateľky začalo v roku 1991, keď si uplatnila v rámci jednej žaloby tri nároky podľa zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov vrátane nároku na uzavretie zmluvy o nájme poľnohospodárskej pôdy, ktorý v roku 1996 upresnila na nárok na nájomné za užívanie pôdy. Tento nárok uplatnila sťažovateľka v roku 1991 a na jeho modifikovanom obsahu (podanie z 19. augusta 1996) zotrvala. Tento stav veci potvrdil aj okresný súd a ním vypracovaný rozbor veci.

Jurisdikcia ústavného súdu („rationae temporis“) sa vzťahuje na obdobie po 15. februári 1993. Bez zreteľa na vznik právomoci ústavného súdu v rámci posúdenia základnej otázky - či sa vec sťažovateľky prerokovala na okresnom súde v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy bez zbytočných prietáhov - ústavný súd už konštantne prihliada aj na deň začatia konania na okresnom súde a na dobu, ktorá v konaní uplynula do 15. februára 1993 (III. ÚS 18/00).

K východiskám ochrany základného práva na konanie bez zbytočných priet'ahov

Ústavný súd v konaniach, v ktorých sa namieta porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy, konštantne vychádza z toho, že „účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdneho orgánu, pričom k naplneniu tohto práva dochádza zásadne až právoplatným súdnym rozhodnutím“ (napr. II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, I. ÚS 55/97 a II. ÚS 813/00).

Rýchlosť a účinnosť každého súdneho konania je objektívne podmienená charakterom, ako aj právnou a faktickou zložitosťou prejednávanej veci, ďalej správaním sa samotného účastníka súdneho konania a napokon aj činnosťou (súčinnosťou) štátnych a iných orgánov zúčastňujúcich sa súdneho konania. Prvoradou povinnosťou súdu a sudcu je však organizovať procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil ten stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa osoba obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Takáto povinnosť je konkretizovaná v § 6 Občianskeho súdneho poriadku, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej v § 100 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd bez ďalších návrhov tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, a napokon v § 114 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého predseda senátu pripraví konanie tak, aby bolo možné rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní (I. ÚS 57/97). Plynulosť súdneho konania závisí aj od toho, ako rýchlo súd odstráni nedostatky žaloby, ktoré mu bránia vec samu prejednať a rozhodnúť. Význam má aj rozsah poučovacej povinnosti súdu v dobe začatia konania, prípadne aké môžu byť následky nerešpektovania poučenia súdom, ak nedôsledná akceptácia poučenia vôbec bráni konať a rozhodovať, prípadne rozhodnúť v prospech účastníka konania.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo, alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, sa skúma

vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu.

Právna a skutková zložitosť veci

Ústavný súd konštatuje, že predmetom posúdenia je občianskoprávny spor, ktorý začal 29. októbra 1991. Napriek tomu nebol vynesенý ani jeden rozsudok vo veci samej, ktorý by sa záväzne vyslovil k žalobe o nájomné za poľnohospodársku pôdu (pôvodne žaloba znela na uzavretie dohody na užívanie poľnohospodárskej pôdy). Okrem toho sa k tomuto dňu nevykonalo ani jedno pojednávanie, ktorého obsahom by bolo vykonanie dôkazov a zisťovanie skutkového stavu.

Sťažovateľka uplatnila nárok, ktorý vychádzal zo zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov, pričom išlo o nárok z reštitúcie. Tieto spory boli spočiatku komplikované tým, že sudy nemali skúsenosti s reštitučnými zákonmi. Nedostatok skúseností súdov možno považovať za prvok, ktorý robil tieto veci zložitejšími (skutkovo, pretože bolo treba zisťovať vlastnícke vzťahy ich rekonštruovaním do minulosti, a právne, pretože sprvu neexistoval jednotný, resp. jednotiaci výklad a aplikácia zákona), avšak žiadna právna a skutková zložitosť veci, prípadne nedostatok judikatúry nemôže ospravedlniť to, že takmer 11 rokov po začatí sporu nie je vo veci vykonané ani jedno relevantné pojednávanie, nebol vynesенý ani jeden rozsudok a podľa obsahu rozboru okresného súdu začalo štúdium spisu v apríli 1998 (podobne III. ÚS 9/00). Od tohto dátumu sa však vo veci opäť nevykonalo do 1. júna 2002 žiaden procesný úkon, ktorý by účinným spôsobom viedol k právoplatnému rozhodnutiu vo veci samej. Pritom v roku 1998, kedy došlo už k druhému vylúčeniu nároku sťažovateľky na samostatné konanie, už existovala ustálená judikatúra vzťahujúca sa na nároky podľa zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov, ktorá obsahovala metodiku dokazovania obsahu aj nárokov na nájomné za užívanie poľnohospodárskej pôdy, ktorú reštituenti neužívali (napríklad rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 21. augusta 1997 sp. zn. 3 Cdo 103/96 uverejnený pod č. R 60/1997). Napriek tomu

okresný súd naďalej vo veci nekonal tak, aby odstránil stav právnej neistoty sťažovateľke a tento stav trvá aj v čase rozhodovania ústavného súdu.

Správanie sťažovateľky v súdnom konaní

Významným kritériom pre rozhodovanie ústavného súdu vo veci zbytočných prietahov je správanie účastníkov konania. Od podania žaloby sťažovateľka postupovala tak, že zásadne jej nemožno vyčítať právne významný podiel na nečinnosti súdu vo vzťahu k tretiemu nároku, ktorý pôvodne uplatnila ako nárok na uzatvorenie dohody na užívanie poľnohospodárskej pôdy a neskôr ho upresnila ako nárok na zaplatenie nájomného za túto pôdu. Občiansky súdny poriadok umožňuje tzv. objektívnu kumuláciu nárokov a túto možnosť sťažovateľka využila. Objektívna kumulácia viacerých žalôb do jedného podania (do jednej žaloby) však nezabavuje okresný súd povinnosti o každom nároku konať a rozhodovať od okamihu začatia konania až po právoplatné rozhodnutie o ňom, ak navyše ide o nárok, ktorý by mohol byť predmetom aj samostatného konania a bol uplatniteľný aj samostatne. To potvrdzuje aj postup okresného súdu, ktorý tento nárok sťažovateľky dvakrát vylúčil na samostatné konanie, a preto aj spisová značka súčasného konania je z roku 1998.

V tejto spojitosti ústavný súd poukazuje na to, že okresný súd vo svojom vyjadrení argumentoval tým, že v konaní sa prejednávala a rozhodovala skutkovo a právne zložitá vec týkajúca sa reštitúcií, v ktorých neexistovala judikatúra. Napriek tomu okresný súd na druhej strane požadoval od sťažovateľky, aby ako osoba práva neznalá správne formulovala svoj nárok na súdnu ochranu, resp. aby bolo zastúpená zástupcom, ktorý by podrobne ovládal problematiku zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov. V tejto spojitosti ústavný súd opätovne zdôrazňuje, že do 30. marca 1994, ale aj po tomto dátume, aj keď v obmedzenejšej podobe, platila poučovacia povinnosť súdu, ktorú si okresný súd voči sťažovateľke nesplnil tak, aby došlo k nastoleniu stavu právnej istoty. Postup okresného súdu podľa § 5 Občianskeho súdneho poriadku nevedol k upresneniu, čoho sa

sťažovateľka domáha a aký je potrebný rozsah dokazovania, hoci zásadu „iura novit curia“, mal v tomto prípade uplatniť bezvýnimočne.

Okresný súd vo vyjadrení vytýka procesné a iné pochybenia sťažovateľky (všetkých navrhovateľov), ktoré mali podľa jeho názoru negatívny dopad na dĺžku konania. Procesné pochybenia však v prvom rade idú na vrub okresného súdu, ktorý si zjavne neuvedomil, že žaloba bola podaná v čase, kedy poučovacia povinnosť súdov mala širší záber a vyžadovala iný prístup než po 30. marci 1994. Vo veci sťažovateľky však okresný súd mal a musel postupovať podľa právneho stavu, ktorý tu bol v čase začatia konania, t. j. v októbri 1991. Správanie sťažovateľky preto nezbavuje v tomto prípade súd zodpovednosti za prieťahy v konaní, ktoré primárne súvisia s tým, že okresný súd si nesplnil povinnosti vyplývajúce z § 5 a § 43 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku v znení platnom k dátumu podania žaloby.

Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľka zásadne neovplyvnila dĺžku konania v jej veci tak, aby jej bolo možné pričítať podiel na stave, v ktorom sa jej vec teraz nachádza.

K postupu okresného súdu a k jeho prispeniu k zbytočným prieťahom

K postupu okresného súdu vo veci sťažovateľky treba uviesť, že základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je príkazom na konanie pre všetky štátne orgány spôsobom, ktorý vytvára právnu istotu pre subjekty práva. Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zákonodarca zabezpečuje prostredníctvom procesnoprávných inštitútov, ktoré sú štátne orgány vrátane všeobecných súdov povinné využívať. Občiansky súdny poriadok obsahuje viaceré účinné prostriedky zabezpečujúce plynulosť a optimálnu dĺžku súdneho konania, ktorého výsledkom je právoplatné rozhodnutie a stav právnej istoty.

Vo veci návrhu sťažovateľky ústavný súd uvádza, že podľa ustanovenia § 43 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku „Predseda senátu vyzve účastníkov, aby sa nesprávne a neúplné podanie opravilo alebo doplnilo. Poučuje účastníkov aj o tom, ako treba opravu

alebo doplnenie urobiť“. Podľa § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku „Len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Pritom sa usiluje predovšetkým o to, aby sa spor vyriešil mierne a aby konanie pôsobilo výchovne“.

Ak bol okresný súd názoru (uvedenom vo svojom vyjadrení), že už v roku 1991 žaloba sťažovateľky vo vzťahu k tretiemu uplatnenému nároku nezodpovedala hmotnému právu, neobsahovala správny petit, bolo jeho povinnosťou podľa vtedy platného znenia § 5 Občianskeho súdneho poriadku (*Súdy poskytujú občanom i organizáciám poučenie o ich právach a povinnostiach, pomáhajú im pri uplatnení ich práv a všestranne dbajú o to, aby nikto pre nedostatok právnych znalostí neutrpel ujmu*) v spojení s § 43 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku urobiť výzvu podľa citovaných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku a podľa spôsobu jej rešpektovania rozhodnúť o ďalšom postupe súdu. Úkony súdu, ktoré sú obsahom poučovacej povinnosti, sa musia vykonávať na začiatku občianskoprávneho konania alebo v jeho bezprostrednej nadväznosti. Len takýto postup občianskoprávneho súdu je zlučiteľný so základným právom účastníka na konanie bez zbytočných prieťahov. Z uvedeného vyplýva, že okresný súd od podania žaloby si nesplnil základnú procesnú povinnosť vyplývajúcu z § 5 a § 43 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku a k tomuto postupu (ale nie priamo na základe úkonu súdu) došlo až po vyhlásení rozhodnutia vo vylúčenej veci sp. zn. 10 C 469/94 podaním sťažovateľky z 19. augusta 1996. Nedôsledný postup okresného súdu nemožno prenášať v roku 2002 na sťažovateľku, ak je zjavné, že okresný súd už v rokoch 1991 a 1992 mal konať tak, aby bolo možné o veci sťažovateľky (o treťom skutkovo a právne samostatnom nároku) rozhodnúť.

Z celého rozboru veci, ktorý predložil okresný súd, vyplýva, že tretiemu nároku sťažovateľky sa okresný súd venoval na pojednávaní konanom 19. augusta 1992, kedy bola vypočutá navrhovateľka v druhom rade (sťažovateľka), ktorá uviedla, že žiada uzatvoriť dohodu o nájme pôdy. Okresný súd ju nijako nepoučil ani neusmernil (hoci bol povinný tak urobiť podľa vtedy platnej úpravy poučovacej povinnosti) a pojednávanie odročil bez toho, aby upozornil navrhovateľov (vrátane sťažovateľky), že uplatňujú nárok, ktorý pre nich

nevyplýva z hmotného práva. Ďalej okresný súd až 16. mája 1994 rozhodol o vylúčení aj nároku na uzavretie zmluvy o nájme na samostatné konanie, ale o tomto nároku v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 469/94 nekonalo (pojednávania 1. júna 1994 a 20. júna 1994 sa tohto nároku netýkali). V júli 1996 spresnila navrhovateľka svoj pôvodný nárok na nájomné za poľnohospodársku pôdu, ale tento nárok sa vylúčil do konania sp. zn. 10 C 645/98, v ktorom niet žiadneho úkonu súdu, ktorý by za túto dobu viedol k vytvoreniu skutkového základu na rozhodnutie vo veci samej (za také úkony nemožno považovať dve pojednávania v rokoch 1999 a 2001, ktoré boli odročené).

Záver a rozhodnutie o primeranom finančnom zadosťučinení

Z uvedeného vyplýva, že konanie pred okresným súdom o nároku sťažovateľky na nájomné za poľnohospodársku pôdu (predtým o nároku na uzavretie zmluvy o nájme) je poznačené zbytočnými priet'ahmi v dôsledku nečinnosti okresného súdu ako celok. Preto ústavný súd nepovažoval za potrebné bližšie určovať jednotlivé obdobia nečinnosti, resp. činnosti, ktorú možno kvalifikovať ako zbytočné priet'ahy. Rovnako hodnotenie jednotlivých úkonov a postupov okresného súdu vyznieva do záveru o nečinnosti, resp. do robenia takých úkonov (vylúčenie veci na samostatné konanie, pojednávanie, kde sa požadoval len základný postoj sťažovateľky alebo ktoré bolo odročené z dôvodov, ktoré nemali priamy súvis s prejednávateľným nárokom), ktoré nemožno považovať za relevantný postup pri odstraňovaní právnej neistoty sťažovateľky v jej právnej veci.

Okresný súd takýmto postupom porušil základné právo sťažovateľky na konanie bez zbytočných priet'ahov, ktoré je zaručené čl. 48 ods. 2 ústavy. Súčasne okresný súd porušil aj základné právo sťažovateľky, ktoré jej zaručuje čl. 6 ods. 1 dohovoru (prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote).

So zreteľom na zistený a vyhodnotený stav konania pred okresným súdom ústavný súd podľa § 56 ods. 3 písm. a) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prikázal

okresnému súdu, aby konal vo veci sp. zn. 10 C 645/98 bez zbytočných prietáhov a odstránil v čo najkratšej dobe právnu neistotu sťažovateľky v jej veci.

Ústavný súd môže podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

Sťažovateľka uplatnila nárok na ochranu základného práva na konanie bez zbytočných prietáhov v reštitučnej veci, ktorá sa týka jej odškodnenia za niektoré majetkové krivdy spôsobené predošlým režimom. Doba jedenástich rokov, ktoré súdu nepostačovali na to, aby v tejto veci právoplatne rozhodol, sama osebe je veľmi významným zásahom do základného práva na konanie bez zbytočných prietáhov. Porušenie tohto základného práva je však zvýraznené tým, že ide o spor, ktorý vznikol na základe reštitučného zákona, spor, u ktorého by sa predpokladalo, že súd bude s osobitnou starostlivosťou skúmať, či sú, alebo nie sú splnené predpoklady na nápravu tých krívd, na odstránenie ktorých bol reštitučný zákon prijatý.

Dobu jedenástich rokov, počas ktorej nedošlo ku rozhodnutiu v jej reštitučnej veci, sťažovateľka vníma už ako ďalšiu krivdu. Sťažovateľka to aj naznačuje, ak uvádza, že spor začal, keď mala 60 rokov, teraz už je o viac ako desať rokov staršia a ešte stále naisto nevie, či dôjde, alebo nedôjde k uspokojeniu niektorých majetkových nárokov, ktoré súvisia s odňatým vlastníctvom pozemkov patriacich jej rodine. Podľa ústavného súdu nemožno spravodlivo žiadať, aby občan čakal na výsledok súdneho sporu jedenásť rokov a po takej dobe, aby bol stav konania taký, ako bol zistený v prípade sťažovateľky.

Vychádzajúc z tohto pohľadu na pozíciu sťažovateľky, princípov spravodlivosti a spôsobu zavŕšenia ochrany základných práv človeka ústavný súd dospel k záveru, že je potrebné sťažovateľke priznať aj primerané finančné zadosťučinenie vo výške 150 000 Sk

(slovom: jedenstopäťdesiatisíc slovenských korún), ktoré je okresný súd povinný zaplatiť v súlade s výrokom tohto nálezu.